

Analyse financiële impact Omgevingswet op begrotingen van omgevingsdiensten

Onderzoeksresultaten – oktober 2020

Aanleiding en opzet analyse (1/4)

- Er staat momenteel veel druk op de begrotingen van gemeenten door toenemende kosten binnen het sociaal domein en afnemende inkomsten als gevolg van COVID.
- Omgevingsdiensten voelen dat ook.
- Recent hebben wij meerdere trajecten begeleid die gaan over de kosteneffectiviteit van omgevingsdiensten; met als doel meer waarde voor hetzelfde of zelfs minder geld.
- Daarbij was ook de terugkerende vraag: wat wordt eigenlijk de financiële impact van de Omgevingswet?

Aanleiding en opzet analyse (2/4)

- Wat opvalt is dat bij de uitwerking van de Omgevingswet zelden nog een financiële doorvertaling wordt gemaakt van de (beleids)keuzes die de wet heeft.
- Het risico daarvan is tweeledig: 1) of er worden (beleids)keuzes gemaakt door gemeenten/provincies die straks veel blijken te kosten of anders zouden worden gemaakt als de financiële gevolgen bekend waren 2) de omgevingsdienst heeft straks een probleem als er bij uitvoering van de wet geen beeld is van de financiële consequenties.

Aanleiding en opzet analyse (3/4)

- Voorliggend stuk is het resultaat van een “*Activity based Cost*” analyse naar de kostendrijvers van de Omgevingswet en het effect van deze kostendrijvers op de begrotingen van OD's.
- **Centrale vraag was:** *Welke veranderingen gaat de Omgevingswet geven voor de activiteiten van de Omgevingsdiensten, wat zijn daar de financiële gevolgen van en kunnen die gevolgen ook van maatregelen worden voorzien?*
- In de uitwerking van dit onderzoek zijn eerst de activiteiten bepaald waarvan bekend zijn dat die gaan veranderen door invoering van de Omgevingswet.
- Vervolgens zijn de mogelijke gevolgen per activiteit uitgewerkt in uren (soms met bandbreedte), gerelateerd aan wat bekend is over de huidige situatie van ureninzet.

Aanleiding en opzet analyse (4/4)

- Daarna zijn de uren “op geld gezet” en is de impact op de begroting bepaald, kijkend naar het percentage van de activiteiten op de totale begroting.
- Daarbij is gebruik gemaakt van:
 - Financiële benchmark 10 omgevingsdiensten in voorjaar 2020 (begrotingen 2020)
 - De kengetallen van producten van 8 omgevingsdiensten
 - Drietal recente trajecten kosteneffectiviteit bij drie omgevingsdiensten
 - Bijdragen aan verschillende werkgroepen voorbereiding Omgevingswet
- De conclusies zijn een grove inschatting van de financiële impact van de Omgevingswet.
- Per dienst kan en zal die impact verschillen.

Activiteiten-analyse Omgevingswet (1/2)

- Het inrichtingenbestand (IB) wordt vervangen door een overzicht van 17 milieubelastende activiteiten (MBA) binnen én buiten de inrichtingen.
- De huidige indeling van het IB wordt daardoor veel uitvoeriger en gedetailleerder, de bijbehorende risicoanalyses, programmering en het werken met kengetallen ook.
- In omgevingsplannen geven bevoegde gezagen straks aan welke waarden zij willen halen/maximeren en wat dat betekent voor vergunningen en meldingen. Omgevingsplannen gaan verschillen in varianties en ambities.
- Die waarden moeten actief door de bevoegde gezagen volgens de wet actief worden gemonitord.
- Per bevoegd gezag kunnen meerdere gebieds- of deelplannen komen.
- Het bevoegd gezag zal specifiek regels stellen per gebied.
- De problematiek gaat van inrichting naar 17 MBA's en er komen veel meer verschillen per gebied.

Activiteiten-analyse Omgevingswet (2/2)

- Inzake vergunningverlening zal afhankelijk van de wensen en ambities van een bevoegd gezag een bredere participatie worden vormgeven (in de keten of met direct betrokkenen).
- Als gevolg daarvan zal het vooroverleg aanzienlijk uitgebreid kunnen worden ten opzichte van de huidige opzet.
- Er komen minder vergunningen maar die worden wel complexer vooral ook omdat ze de omgeving betrekken.
- Aanvragers zullen daardoor veel meer vragen en behoefte om ondersteuning hebben vanuit de dienst, dit terwijl de procedure korter wordt (max 8 weken).
- Procedures zullen daardoor sneller als niet-ontvankelijk worden verklaard en daardoor later terugkomen.
- Er zal meer tijd nodig zijn voor toezicht en handhaving omdat er bij meldingen minder kennis van zaken is opgebouwd van een situatie.
- Er zullen aanvullende behoeften komen aan informatie voor monitoring en mogelijk leges.

Beleidskeuzes bevoegd gezag met financiële gevolgen

Onderstaand de beleidskeuzes met financiële gevolgen voor het werk van de omgevingsdienst.

Hoe diverser per deelnemer, hoe hoger de uiteindelijke kosten.

1. Uitwerken van omgevingsplan: opzet en diepgang
2. Beleid inzake afwijkingen omgevingsplan
3. Participatieniveau vergunningaanvraag
4. Reikwijdte vergunning (breed of smal)
5. Monitoren van waarden in het omgevingsplan
6. Heffen van leges

Gevolgen voor de Omgevingsdienst

- Inrichtingenbestand van inrichtingen naar MBA's
- Risico-analyse en programmering
- Interne werkprocessen en kengetallen
- Verantwoording en rapportage

- Vooroverleg bedrijf (niveau van participatie)
- Afstemming met bevoegd gezag
- Aantal en complexiteit én diversiteit vergunningen
- Aantal en diversiteit controles
- Beleid inzake repressief handhaven (LHS)
- Klachten (mogelijk)

- Input voor omgevingsplan
- Informatieverstrekking periodiek over waarden omgevingsplan
- Input voor leges
- Actualisaties overzicht MBA's

Vijf drivers voor de kosten

Vijf kostendrijvers

1. **Grotere diversiteit per casus:** meer specifieke zaken, omgevingsplan is leidend niet de landelijke regelgeving, meer en dieper detailniveau als gevolg van 17 MBA;s binnen en buiten de inrichting
2. **Grotere diversiteit per deelnemer:** meer verschillen tussen deelnemers door verschillende beleidskeuzes bv in mate van participatie, inhoudelijk beleid milieu en aanpalend inzake veiligheid en gezondheid
3. **Ruimere dienstverlening:** intensiever vooroverleg, meer vragen van aanvragers, terugkerende aanvragen omdat sneller niet ontvankelijkheid zal volgen
4. **Eenmalige investeringen:** aanvullende werkzaamheden vanwege de Omgevingswet, met name actueel houden overzicht activiteiten per inrichting, herijking opzet risico-analyse en programmering, informatie per (nieuw) omgevingsplan als toetsingskader en kosten aansluiting techniek (DSO)
5. **Nieuwe diensten:** nieuwe aanvullende vragen vooral omtrent informatie, inhoudelijk monitoring van gebiedswaarden en waar relevant: input voor leges

Naast aanvullende kosten kunnen inkomsten worden gegenereerd door milieuleges te gaan heffen. Dit is een eigen keuze van het bevoegd gezag om dat wel of niet te doen.

Financiële impact analyse

Kostendrijver	Impact op uren	Percentage huidige begroting primaire proces	Financieel effect op de begroting *
1. Meer specifiek, minder vergunningverlening meer complex en minder standaard, ook relevantie buiten inrichting	Indelingen inrichtingen naar 17 MBA's Minder vergunningen schatting daling 20 – 30% Meer uren voor een vergunning, indicatief 20 – 25%	20-25%	Effect: 0 20- 30% daling aantal vergunningen
2. Meer meldingen maar specifiek per omgevingsplan en dus minder generiek	Stijging aantal meldingen door meer diverse activiteiten en minder vergunningen. Schatting 30-40% meer meldingen Oplopend tot 40–50% meer tijd	15-20%	Effect: + 4-5%
3. Meer uren vooroverleg	Uren vooroverleg circa 16 – 24 uur (ex excessen) Verwachting gemiddelde stijging uren 50% Minder vergunningen schatting daling 20 – 30%	3-5%	Effect: + 2%
4. Meer uren toezicht door meer meldingen en meer specifieke gevallen	Toezicht wordt meer als gevolg van stijging meldingen en uren toezicht bij meldingen Uren stijgen 10 – 20%	30-40%	Effect: + 4%
5. Informatie inzake monitoring en leges	Monitoring waarden per plan: 20-30 k Input leges per deelnemer: 10-20 k	-	25.000 euro 15.000 euro
6. Herijking P&C en werkwijzen	Eenmalig herijken	-	50.000 – 150.000 euro
TOTAAL structureel			+ 10 – 12%

* Het betreft hier de begroting voor wettelijke basistaken Milieu met verrekening van 30% overhead

Mogelijke maatregelen

1. Gezamenlijk het gesprek starten tussen deelnemers en dienst over het vraagstuk Omgevingswet en de financiële impact, keuzes en mogelijke maatregelen
2. Regionale afstemming beleidskeuzes Omgevingswet, zeker die met impact op diensten
3. Financiële impact van keuzes mee laten bepalen bij besluitvorming beleid deelnemers
4. Sobere/inkaderen dienstverlening bij vooroverleg
5. Risicogericht en branchegericht toezicht intensiveren
6. Risicogericht afdoen van meldingen
7. Digitaliseren van meldingen en toezicht waar mogelijk
8. Zoeken naar andere goedkopere beleidsinstrumenten
9. Zorgen voor goede randvoorwaarden om efficiënt te werken: sturing, informatie, mandaat, kwalitatieve dossiers.

Daarbij ook: samen potentieel benoemen om kosten te besparen.

Impact vanuit rol als eigenaar

Als eigenaar:

- Zorgen dat er geen tekorten ontstaan.
- Dat financiële consequenties goed in beeld zijn en dat er als nodig maatregelen worden genomen en/of de begroting tijdig sluitend wordt gemaakt door de deelnemers.
- Dat opdrachtgevers de meerkosten voor hun rekening nemen als die er zijn.
- Dat opdrachtgevers zoveel mogelijk duidelijk zijn in keuzes en regionaal eenduidig gaan handelen in keuzes en verwachtingen.
- Dat duidelijk pakket aan mogelijk maatregelen ligt om kostenstijgingen waar mogelijk te voorzien van maatregelen.

Impact vanuit rol als opdrachtgever

Als opdrachtgever:

- Dat je weet wat de kosten van bepaalde beleidskeuzes zijn
- Dan kunnen die kosten worden betrokken bij bestuurlijke keuzes/beleid/ambities
- Dat je niet betaalt voor de dure keuzes van anderen
- Dat je niet betaalt door tekorten die ontstaan als gevolg van beperkte grip op kosten aan de achterkant

Seinstra & Partners

www.seinstraenpartners.nl

Arno Seinstra

06-13539685

a.seinstra@seinstraenpartners.nl

